

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 44/2018-25

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 2. mája 2018 v senáte zloženom z predsedu Rudolfa Tkáčika, zo sudkyne Jany Baricovej a sudcu Mojмира Mamojku prerokoval sťažnosť obchodnej spoločnosti SPRAVBYT, s. r. o., Hurbanova 18, Bardejov, zastúpenej advokátom doc. JUDr. Jozefom Sotolárom, PhD., Južná trieda 1, Košice, pre namietané porušenie jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bardejov v konaní vedenom pod sp. zn. 2 C 225/2006 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo obchodnej spoločnosti SPRAVBYT, s. r. o., na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bardejov v konaní vedenom pod sp. zn. 2 C 225/2006 p o r u š e n é b o l i .

2. Okresnému súdu Bardejov prikazuje, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 2 C 225/2006 konal bez zbytočných prietáhov.

3. Obchodnej spoločnosti SPRAVBYT, s. r. o., priznáva finančné zadost'učinenie v sume 300 € (slovom tristo eur), ktoré je Okresný súd Bardejov p o v i n n ý zaplatiť jej do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. Okresný súd Bardejov je p o v i n n ý uhradiť obchodnej spoločnosti SPRAVBYT, s. r. o., trovy právneho zastúpenia v sume 374,81 € (slovom tristosedemdesiatštyri eur a osemdesiatjeden centov) na účet jej právneho zástupcu doc. JUDr. Jozefa Sotolára, PhD., Južná trieda 1, Košice, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. III. ÚS 44/2018-10 z 30. januára 2018 prijal na ďalšie konanie sťažnosť obchodnej spoločnosti SPRAVBYT, s. r. o., Hurbanova 18, Bardejov (ďalej len „sťažovateľka“), podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“), ktorou namietala porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Bardejov (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 2 C 225/2006 (ďalej aj „napadnuté konanie“).

2. Sťažovateľka v sťažnosti uviedla, že v napadnutom konaní vedenom pred okresným súdom, v ktorom je v procesnej pozícii žalobcu „o zaplatenie sumy 435,27 € s príslušenstvom“, dochádza k zbytočným prietáhom. Poukázala na to, že žaloba bola

podaná 31. októbra 2006, napadnuté konanie teda trvá už viac ako 11 rokov. Sťažovateľka uviedla jednotlivé obdobia nečinnosti okresného súdu, pričom celková doba jeho nečinnosti má byť viac ako 5 rokov. Tiež vytkla, že napadnuté konanie je poznačené roztrieštenosťou a nesústredenosťou a okresný súd do podania sťažnosti vo veci nerozhodol.

3. Pokiaľ ide o zložitosť predmetnej veci, sťažovateľka uviedla, že „Z hľadiska skutkového nevykazuje vec žiadnu zvláštnu zložitosť“ a ani po právnej stránke vec „nevykazuje takú mieru zložitosti, ktorá by odôvodňovala niekoľkoročnú dobu konania“. Tiež konštatovala, že svojím správaním neprispela k prietahom v konaní pred okresným súdom.

4. Na základe uvedených skutočností sťažovateľka navrhla, aby ústavný súd v náleze vyslovil, že okresný súd v napadnutom konaní porušil jej základné právo podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, aby prikázal okresnému súdu konať vo veci bez zbytočných prietahov a zaplatiť sťažovateľke finančné zadosťučinenie vo výške 5 000 €, ako aj náhradu trov konania.

5. Na výzvu ústavného súdu sa podaním sp. zn. 1 SprO 365/2018 z 23. februára 2018 doručeným ústavnému súdu 5. marca 2018 vyjadrila k sťažnosti predsedníčka okresného súdu, v ktorom uviedla chronologický prehľad jednotlivých úkonov okresného súdu.

6. Predsedníčka okresného súdu tiež poukázala na nasledujúce skutočnosti:

„a/ Prekážky postupu... súviseli s prerušením konania do právoplatného vyriešenia otázky správcovstva bytového domu, t.j. od 18.02.2010 do 24.04.2012. Bolo potrebné vyčkať na právoplatnosť konania vedeného pod spisovou značkou 4C/4/2007 a do ktorého skončenia bolo toto konanie prerušené a ktorého výsledky mali vplyv na právne posúdenie základu nároku žalobcu v tomto konaní.

b/ Sťažovateľ sám spomaľoval samotnú dĺžku celého konania, a to svojimi procesnými návrhmi (na pripustenie ďalšieho účastníka konania, na spojenie veci na spoločné konanie), opakovanými žiadosťami na odročenie už nariadeného pojednávania

z dôvodu ospravedlnenia sa právneho zástupcu žalobcu). Aj keď vec doposiaľ nie je právoplatne skončená, dňa 29.01.2018 bolo vo veci meritórne rozsudkom rozhodnuté.

c/ Ide o skutkovo a právne zložitejšiu právnu vec. Vo veci bolo potrebné vykonať rozsiahlejšie dokazovanie. Som toho názoru, že zo strany Okresného súdu Bardejov pri vybavovaní veci vedenej pod spisovou značkou 2C/225/2006 k subjektívne zavineným prietahov nedošlo.“

7. Zo strany okresného súdu bolo tiež vytknuté, že sťažovateľka sa pred podaním sťažnosti ústavnému súdu nedomáhala zjednania nápravy u predsedníčky okresného súdu, čo je zákonný predpoklad pre podanie ústavnej sťažnosti v zmysle § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde.

8. Predsedníčka okresného súdu napokon vo vyjadrení poukázala aj na opakované personálne zmeny, enormné pracovné zaťaženie konajúcich sudcov, ako aj na dlhodobú veľkú fluktuáciu sudcov na okresnom súde.

9. Predsedníčka okresného súdu zároveň vyslovila súhlas s upustením od ústneho pojednávania v konaní o prijatej sťažnosti v zmysle § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

10. K vyjadreniu predsedníčky okresného súdu zaujala na základe výzvy ústavného súdu stanovisko aj sťažovateľka. Vo svojom podaní doručenom ústavnému súdu 6. apríla 2018 poukázala na svoju argumentáciu a dôvody uvedené v samotnej ústavnej sťažnosti, a tiež zdôraznila účelovosť vyjadrenia okresného súdu bez reálnej znalosti spisu. Zároveň opäť uviedla, že skutková a právna zložitosť veci nie je daná, keďže išlo o štandardnú žalobu o plnenie, a za ospravedlňujúci argument nemožno považovať ani fluktuáciu sudcov.

11. Právny zástupca sťažovateľky zároveň vyslovil súhlas s upustením od ústneho pojednávania v konaní o prijatej sťažnosti v zmysle § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

12. Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil od ústneho pojednávania v danej veci, pretože po oboznámení

sa s ich vyjadreniami, ako aj s obsahom súdneho spisu dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

13. Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

14. Sťažovateľka sa svojou sťažnosťou domáha vyslovenia porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prieťahov. Zároveň namieta aj porušenie čl. 6 ods. 1 dohovoru, podľa ktorého každý má právo, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom. K porušeniu sťažovateľkou označených práv malo dôjsť postupom okresného súdu v napadnutom konaní.

15. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03, IV. ÚS 105/07, IV. ÚS 90/2010).

16. Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov (i práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote) je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby

domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (m. m. IV. ÚS 221/04, IV. ÚS 365/04).

17. Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa strana sporu obrátila na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

18. Táto povinnosť súdu a sudcu vyplýva z čl. 17 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“), ktorý určuje, že súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným prieťahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu a iných osôb, ďalej z § 157 ods. 1 CSP, podľa ktorého súd postupuje v konaní tak, aby sa mohlo rozhodnúť rýchlo a hospodárne, spravidla na jedinom pojednávaní s prihliadnutím na povahu konania (obdobne predtým § 6, § 100 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku účinného do 30. júna 2016).

19. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prieťahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu. V súlade s judikatúrou ESĽP v rámci prvého kritéria ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (I. ÚS 19/00, II. ÚS 32/02). Podľa uvedených kritérií posudzoval ústavný súd aj sťažnosť sťažovateľky.

20. Pokiaľ ide o právnu a faktickú zložitosť veci, kde je sťažovateľka žalobkyňou v konaní o zaplatenie sumy 435,27 € s príslušenstvom, ústavný súd konštatuje, že obdobné

konania možno zaradiť k štandardnej agende všeobecného súdnictva, preto dĺžka konania nebola závislá od skutkovej či právnej náročnosti prerokovávanej veci.

21. Ďalším kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval existenciu zbytočných prietáhov v napadnutom konaní, bolo správanie sťažovateľky ako strany v tomto súdnom konaní. Ústavný súd konštatuje, že sťažovateľka čiastočne tiež prispela k doterajšej dĺžke napadnutého konania, a to nedostavením sa, resp. nedostavením sa jej právneho zástupcu na pojednávania konané 27. júna 2007, 17. decembra 2008, 17. apríla 2009, 24. apríla 2013 a 16. marca 2017, ako aj žiadosťou o odročenie pojednávania nariadených na 28. október 2016 a 11. september 2017. Tieto skutočnosti ústavný súd zohľadnil pri rozhodovaní o primeranom finančnom zadosťučinení.

22. Pokiaľ okresný súd sťažovateľke vyčíta, že sama spomaľovala priebeh napadnutého konania uplatňovaním rôznych procesných návrhov, ústavný súd poukazuje na to, že využitie možností daných sťažovateľke procesnými predpismi na presadzovanie a uplatňovanie jej práv v súdnom konaní môže síce spôsobiť predĺženie priebehu konania, nemožno ho však kvalifikovať ako postup, ktorého dôsledkom sú zbytočné prietahy (m. m. I. ÚS 31/01).

23. Napokon ústavný súd hodnotil postup okresného súdu z hľadiska existencie zbytočných prietáhov v doterajšom priebehu konania a zistil, že z obsahu predloženého súdneho spisu a prehľadu jednotlivých úkonov okresného súdu vyplývajú viaceré dlhšie obdobia medzi jednotlivými úkonmi súdu. Po odročení pojednávania konaného 27. júna 2007 bol okresný súd nečinný až do 8. februára 2008, keď bol nariadený ďalší termín pojednávania, teda takmer 7 a pol mesiaca. Po doručení vyjadrenia jednej zo strán 15. júna 2009 okresný súd vykonal úkon až 9. novembra 2009, teda takmer po 5 mesiacoch, keď bol daný pokyn na pripojenie uznesenia Krajského súdu v Prešove, ktorým bolo potvrdené uznesenie o prerušení konania v obdobnej veci. Po pripojení uvedeného uznesenia 10. novembra 2009 okresný súd konanie prerušil 18. februára 2010, teda po 3 mesiacoch. Napriek tomu, že konanie, kvôli ktorému bolo prerušené napadnuté konanie, právoplatne skončilo už 14. apríla 2011, okresný súd uznesenie o pokračovaní v napadnutom konaní

vydal až 3. apríla 2012, teda takmer po jednom roku. Nečinnosťou sa vyznačovalo aj obdobie od 29. októbra 2013, keď bolo okresnému súdu doručené vyjadrenie žalovaných k návrhu na prerušenie konania, do 16. septembra 2014, keď bolo vydané uznesenie o zamietnutí návrhu na prerušenie konania, teda v dĺžke 10 a pol mesiaca.

24. Na základe uvedených skutočností celková doba nečinnosti okresného súdu predstavuje približne 3 roky a 2 mesiace.

25. Pokiaľ ide o obranu okresného súdu spočívajúcu v argumentácii o opakovaných personálnych zmenách, o enormnom pracovnom zaťažení konajúcich sudcov a o dlhodobej veľkej fluktuácii sudcov na okresnom súde, ústavný súd poukazuje na svoju ustálenú judikatúru, podľa ktorej nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť konanie, ako aj skutočnosť, že Slovenská republika nevie alebo nemôže v čase konania zabezpečiť primeraný počet sudcov alebo ďalších pracovníkov na súde, ktorý oprávnený subjekt požiadal o odstránenie svojej právnej neistoty, nemôžu byť dôvodom na zmarenie uplatnenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov a v konečnom dôsledku nezbavujú štát zodpovednosti za pomalé konanie spôsobujúce zbytočné prietahy v súdnom konaní (I. ÚS 35/03, II. ÚS 52/99).

26. Vychádzajúc z týchto skutočností, ústavný súd dospel k záveru, že doterajším postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 2 C 225/2006 došlo k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

27. Ústavný súd na základe svojho zistenia, že postupom okresného súdu došlo k porušeniu označených práv sťažovateľky, mu prikázal, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 2 C 225/2006 konal bez zbytočných prietahov, pretože označená vec nebola v čase rozhodovania ústavného súdu o sťažnosti sťažovateľky právoplatne skončená.

III.

28. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

29. Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha.

30. Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

31. Sťažovateľka v sťažnosti žiadala o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia v sume 5 000 €, čo odôvodnila celkovou dĺžkou napadnutého konania, obdobiami nedôvodnej nečinnosti okresného súdu a právnou neistotou, v dôsledku ktorej jej vzniká škoda spočívajúca v ušlom zisku.

32. Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04).

33. Pri určení primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných EŠLP, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

34. Vzhľadom na doterajšiu dĺžku konania vedeného okresným súdom, ako aj na jeho neodôvodnenú nečinnosť v trvaní približne 3 rokov a 2 mesiacov, berúc do úvahy predmet konania na okresnom súde, správanie sťažovateľky, ako aj všetky okolnosti daného prípadu, ústavný súd považoval priznanie sumy 300 € pre sťažovateľku za primerané finančné zadost'učinenie podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde.

35. Ústavný súd napokon rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľky, ktoré jej vznikli v dôsledku právneho zastúpenia pred ústavným súdom. Právny zástupca sťažovateľky si uplatnil trovy konania, ktoré vyčíslil v celkovej sume 374,81 €.

36. Ústavný súd priznal sťažovateľke trovy konania z dôvodu právneho zastúpenia advokátom pozostávajúce z odmeny advokáta a vychádzal pritom z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Podľa § 11 ods. 3 v spojení s § 1 ods. 3 vyhlášky je odmena advokáta (základná tarifa) v konaní pred ústavným súdom za jeden úkon právnej služby 1/6 z výpočtového základu.

37. Sťažovateľkou uplatnená suma trov konania neprevyšuje sumu vypočítanú ústavným súdom, preto jej ústavný súd priznal náhradu trov konania v požadovanej sume.

38. Právny zástupca sťažovateľky si v stanovisku k vyjadreniu predsedníčky okresného súdu doručenom ústavnému súdu 6. apríla 2018 uplatnil trovy konania aj za tento úkon právnej služby vo výške 153,50 € vrátane režijného paušálu 9,21 € a dane z pridanej hodnoty. Ústavný súd náhradu trov konania za uvedený úkon nepriznal, keďže v stanovisku sťažovateľka prostredníctvom svojho právneho zástupcu neuviedla žiadne nové skutočnosti alebo právne hodnotenia, ktoré by boli spôsobilé podstatne ovplyvniť konečný úsudok ústavného súdu o predmete konania.

39. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľky (§ 31a ods. 1 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 CSP) v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

40. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 2. mája 2018